

RELACYJNOŚĆ JAKO CECHA KONSTYTUTYWNA CZŁOWIEKA
W ŚWIETLE TEOLOGII CIAŁA JANA PAWŁA II
- PERSPEKTYWA TEOLOGICZNO - MORALNA

STRESZCZENIE

Praca doktorska jest analizą teologii ciała Jana Pawła II pod kątem relacyjności człowieka, dzięki której możliwe jest spełnianie sensu człowieczeństwa w wymiarze cielesności urzeczywistniającej Boże podobieństwo w widzialnym świecie. Teologia ciała papieża stanowi zbiór jego katechez opatrzonej wspólnym tytułem: „Mężczyznę i niewiastę stworzył ich”, które papież wygłosił na początku swojego pontyfikatu w ramach środowych audiencji od września 1979 do listopada 1984 roku. Nauczanie to oddaje koncepcję antropologiczną papieża, uwzględniającą boskie pochodzenie człowieka oraz znaczenie cielesności w spełnianiu sensu człowieczeństwa. Jego sensem, według tej antropologii, jest ukazywanie podobieństwa do Boga w widzialnym świecie.

W rozprawie przedstawiono to nauczanie, wzbogacając je o wątki biograficzne papieża, które wskazują na to, że proces formacji duchowej i intelektualnej Karola Wojtyły odegrał ogromną rolę w rozwoju jego późniejszej myśli teologicznej, a teologia ciała stanowi rozwinięcie tych treści i zainteresowań teologicznych papieża. W badaniach starano się wykazać, że relacyjność jest cechą konstytutywną człowieczeństwa oraz określić widzialny jej kształt w wymiarze ciała. Badania koncentrują się na kształcie relacyjności, w której realizuje się człowieczeństwo, gdyż historia upadku człowieka ujawnia inną relacyjność, która zakłamała pierwotny obraz człowieka, a także zaburzyła poczucie jego tożsamości w świecie, a była to relacyjność szatana.

W założeniu metodycznym niniejszej rozprawy chodzi najpierw o ukazanie fundamentów, na których opiera się teologia ciała, by z nich potem wydobyć relacyjność, w której człowieczeństwo miało się spełniać „na początku”. W dalszej części ukazać jej zniekształcony grzechem obraz oraz rolę, jaką w uzdrowienia skażonej pożądlivością relacyjności i tożsamości człowieka odegrało Odkupienie. Rozprawę kończą wnioski praktyczne, które skupiają się na ukazaniu, w jaki sposób tożsamość i relacyjność teologiczna

urzeczywistnia się w różnych sposobach życia: w celibacie i życiu konsekrowanym oraz w małżeństwie – poprzez mowę ciała. We wnioskach praktycznych nie zabrakło także wątków bioetycznych oraz odniesienia tej relacyjności do świata przyrody.

Teologia ciała jest kluczem do odkrycia tajemnicy człowieczeństwa realizującego się w sposób widzialny dzięki ciału. Ukazuje sposób bytowania człowieka, w którym spełnia on swój sens, urzeczywistniając swoje podobieństwo do Boga poprzez relacje – tak jak Bóg istnieje, bytując w relacjach Osób Trójcy Świętej.

Oprócz Wstępu, Zakończenia i Bibliografii zasadniczą strukturę rozprawy tworzą trzy rozdziały. W rozdziale pierwszym omówiono wątki biograficzne papieża, które ukazują te elementy jego formacji duchowej i teologicznej, które wpłynęły na jego myśl teologiczną rozwiniętą w teologii ciała i w szerszym nauczaniu papieskim. W zainteresowaniach papieża tematyka ludzkiej miłości była jednym z najważniejszych, żeby nie powiedzieć, najważniejszym wątkiem, w którym ciało i cielesność człowieka odgrywają kluczową rolę.

Teologia ciała jest, więc teologią ludzkiej miłości, urzeczywistniającej się poprzez ciało człowieka. A ponieważ miłość jest relacją osobową, jest to teologiczna wizja ludzkich relacji.

W rozdziale drugim ukazano proces kształtowania się relacyjności człowieka, wyłaniający się z relacji biblijnych, skorelowany z wyodrębnianiem się indywidualności człowieka oraz konsekwencji, jakie sprowadził na tę relacyjność grzech, oraz w jaki sposób uzdrowiło ją Odkupienie. Ukazano najpierw relacyjność synowską i oblubieńczą, w której człowiek bytował przed grzechem, następnie relacyjność zniekształconą przez grzech – skażoną pożądliwością w sercu. W aspekcie relacyjności zostało także przedstawione dzieło Odkupienia, które umożliwiło powrót człowieka do relacyjności „na początku” w wymiarze sakramentalnej więzi z Chrystusem. Oznacza ona relacyjność dziecka Bożego (relacja synowska) i oblubieńczą (realizowanie oblubieńczego sensu ciała), w której człowieczeństwo urzeczywistnia się w kategoriach bezinteresownego daru osobowego, zarówno dla Boga, dla drugiego człowieka i dla świata.

W rozdziale trzecim przedstawiono wnioski praktyczne. Obrazują one realizowanie relacyjności teologicznej w ramach powołania do życia w celibacie oraz małżeństwie. Koncentrują się one na aspekcie mowy ciała wyrażającej oblubieńczą miłość, do której wezwany jest każdy człowiek niezależnie od wybranej drogi życiowej. Implikacje obejmują także wątki bioetyczne, odnoszące się do respektowania relacyjności teologicznej we wszystkich fazach życia ludzkiego. Skupiono się szczególnie na fazie prenatalnej, gdzie uwidacznia się wybiórcze respektowanie tożsamości osobowej i prawa do życia, relatywizujące osobowy charakter życia ludzkiego, a także jego eschatologiczny sens. We wnioskach końcowych, uwzględniono także relacje człowieka ze światem stworzonym.